

Ką reiškia Geras politikas

Politika – valstybės valdymo menas. Menu net nekvepia, kai ji kuria ne menininkai, bet smėlio dėžės „generolai“. Apie tai rašo **Saulius Nefas**.

Renkantis, už ką balsuoti, nėra vieno geriausio kriterijaus. Senų demokratinių valstybių rinkėjai renkasi, nes pažista kandidatą, yra tos pačios partijos, atitinka jo politines pažiūras ar vertybinius įsitikinimus. Bet, kaip ir Lietuvoje, esama ir tokią, tik kur kas mažiau, kurie galvoja, kad politikas turi gražiai atrodyti, mokėti kalbėti ir žadeti, kad padarys vienokius ar kitokius darbus. Šie argumentai turėjo ir turės svarbią reikšmę daugeliui rinkėjų. Lietuvoje esame balavę ir už drąsai kalbančius, ir už gražiai dainuojančius, šokančius politikus, už garsiai kritikuojančius oponentus politikus, bet kartais vis nusiviliame. Ne kartą teko girdeti sakant, kad reikia rinkti gerą politiką, o ir patys kandidatai nieškodami daug žodžių save vadina gerais. Tad ką reiškia geras politikas?

Politika yra valstybės valdymo menas. Taigi verta pasiremti vadybos (valdymo, vadovavimo) moksliu, iki kurio atsiradimo XIX a. pabaigoje vyravo pats primityviausias supratimas, vadintas nykščio taisykle. Tai panašu į vaikus smėlio dėžėje, kai jie pastato smėlio pilį ir be didelių aiškinimų iškelia nykštį į viršų, o kiti sako – geras! Vadybos mokslo pradininkas Frederickas Winslowas Tayloras (F. Teiloras) paneigė šią primityvią taisykle nurodydamas, kad organi-

zuojant darbą yra svarbūs šie kriterijai: mokslinis darbinės veiklos sričių tyrimas, vadovų bei darbininkų atranka ir mokymas, administracijos bendradarbiavimas su darbininkais, ryšys tarp užduoties dydžio, kokybės ir atlygio nustatymas ir kt. Nuo to laiko per pragėjusį šimtmetį daugybė organizacijų įdiegė minėtus ir surado kitus svarbius vadybos kriterijus, bet per beveik 20 atkurto Lietuvos valstybės metų vertindami politikus mes tebevartojame žodį GERAS. Kokia jo išraiška, gal labai konkreti? Per eksperimentą su studentais paprašiau nurodyti gero vaiko, gero batsiuvio, gero mokytojo, gero gydytojo ir gero politiko kriterijus. Buvo gautas tokis rezultatas – ties visomis profesijomis buvo išvardyta po keletą gerumo kriterijų, bet ties politiku buvo arba tuščia, arba viena kita bendražmogiškoji savybė. Išvada – valstybės valdymo meną patikime įvairiems politikams net nežinodami, kodėl būtent patikime.

Demokratija tuo ir ypatinga, kad tik reiklaus rinkėjo išrinkti žmonės į valstybės valdymo svarbiausią instituciją – Seimą sugebės jame veiksmingai dirbtį taikydami moderniausius valdymo principus, t.y. išmintingai valdyti valstybę. Deja, iš visų institucijų, kuriose teko dirbtį ar stebėti, Seimas paliko patį primityviausią, nemokškiausią

ispūdį valdymo atžvilgiu. Todėl nesiebina, kad ir rezultatus turime tokius, kokius turime. Stebint šiu metu TV debatus tarp partijų, kai kurių politikų kalbas, neteko girdėti nei vieno politiko, kuris bent kiek priartėtų prie valstybės valdymo „menininko“ kriterijų, o galvojant apie artejančią rinkimų dieną atsakymas į klausimą yra aktualus. Niekas kitas, tik mes, rinkėjai, galime iškelto nykščio taisykle pakieisti bent į penkių pirštų taisykle ir pasirinkti Seimo narį, kuris:

1. Veikia kaip nacionalinis po-

juojantis Seimo narys prisidės prie kaitos, o toks, kuris mokės susitaroti su kitais dėl svarbiausių vertbių ugdymo), todėl balsuosime už tokį Seimo narį, kuris,

■ pirma, deklaruos asmenines vertybės;

■ antra, paaiškins, kokias ir kodėl visuomeninės vertės įtvirtins įstatymais;

■ trečia, irodys, kaip iš Seimui atskaitingu vadovu ir darbuotojų reikalauja laikytis vertbių.

3. Veikia kaip demokratijos kūrėjas (mūsų Konstitucijoje yra

Valstybės valdymo meną patikime įvairiems politikams net nežinodami, kodėl būtent patikime.

litikas (kaip yra šiandien, mes patys žinome, kaip organizuoti kultūros renginius, renovuoti darželius ar mokyklas, tvarkyti kelius, gatves, kiemus, žino savivaldybių darbuotojai ir patys gyventojai), todėl balsuosime už tokį Seimo narį, kuris,

■ pirma, aiškiai nusakys Lietuvos viziją ir jos pasiekimo kelius;

■ antra, pagrįs svarbiausius valstybės plėtros prioritetus;

■ trečia, skirstys biudžeto lešas vadovaudamas nacionaline ir regioninėmis strategijomis.

2. Veikia kaip vertybų kūrėjas (blogybę yra daug, bet ne de-

žrašyta, kad Lietuva yra demokratinė valstybė, bet kodėl žmonės taip dažnai dėl blogybų kaltina būtent demokratiją), todėl balsuosime už tokį Seimo narį, kuris,

■ pirma, aiškiai pasakys, kokiomis įstatymų nuostatomis įgyvendins decentralizacijos principą;

■ antra, aiškiai nusakys, kokiomis įstatymų nuostatomis įgyvendins subsidiarumo principą;

■ trečia, aiškiai nusakys, kokiomis įstatymų nuostatomis įgyvendins centrinės ir vietas valdžių atskyrimo principą.

4. Veikia kaip rinkėjų atstovas (su rinkėjais reikia tartis, kon-

sultuotis, rinkėjus reikia išklausyti), todėl balsuosime už tokį Seimo narį, kuris,

■ pirma, aptars su mumis primamus įstatymus;

■ antra, gins mūsų teisėtus interesus, kai juos pažeis valdžios institucijų atstovai;

■ trečia, kuris irodys, kad dėl kai kurių klausimų piliečių nuomonė yra svarbiausia.

5. Veikia kaip profesionalus darbuotojas (mes žinome, kad šiandien administruoti valstybę gali tik tam profesionaliai pasiruoše žmonės), todėl balsuosime už tokį Seimo narį, kuris,

■ pirma, turi kokybišką bazinį išsilavinimą;

■ antra, sistemingai kelia ir kels savo vadybinę ir politinę kvalifikaciją;

■ trečia, geba laisvai bendrauti su kitų šalių atstovais.

Ši salygiškai pavadinta „penkių pirštų“ taisykla nėra unikalus būdas išrinkti tikrai gerą Seimo narį, bet tai savotiška atmintinė demokratinės valstybės piliečiams, kurie yra atsakingi už tai, ką išrenka me ir kaip juos kontroliuojame išrinkę. Deja, kontroliuoti nekontroliuojame ne tik dėl bailumo, bet ir todėl, kad nežinome, kokias kriterijais remiantis tai daryti.

Septyniolika politikų „auksinių minčių“

Per Seimo rinkimų batalijas dalis Mykolo Romerio universiteto dėstytojų nutarė panagrinėti rašytines politikų deklaracijas ir išrinkti kvailiausią pažadą ar pasigyrimą. **Saulius Nefas**

Krizės sindromas ir, aišku, arėjanti tikrovė priverčia mus pamiršti tai, apie ką taip nesenai diskutavome, kuo piktinomés, ką vertiname. Turiu galvoje tik ką praéjusių rinkimus, tiksliau, rinkimų pažadus, programas. Manau, kad tokis jų greitas „nurašymas“ naudingas ne kam kitam, o bene svarbiausiems žaidėjams – politikams. Vieni iš jų dabar galės teisintis, kad, jų neišrinkus, gana daug tai, kas buvo kalbama prieš rinkimus, programose, praranda prasmę – jie juk nieko negali! Kiti kvies paisyti tikrovės – besikeičiančios situacijos, koalicijų susitarimų ar realios politikos. Kitaip sakant, kvies žiūrėti, kas bus, o ne kas buvo. Tai atrodo gana patraukliai! Patraukliai, tik kažin ar teisingai? Juk pagal demokratines žaidimo taisykles yra ir tokis dalykas kaip nueito kelio etapo įvertinimas, aiškinantis, kodėl kažkas pasisekė ar nepasisekė, kas kitą sykį darytina kitaip. Bet žvilgtelėti atgal ne visuomet patogu. Kartais tai, ką buvo politikai pasakė ar paraše, labai jau naivai (geriausiu atveju) atrodo.

Taip, politinė rinkodara, politinė reklama plauta mūsų smegenis. Anot politologo A. Krupavičiaus, per rinkimų kampanijas dauguma rinkėjų neskaito ir nelygina jų palankumo siekiančių partijų programų. Kodėl? Vienas iš paaškinimų sako, kad rinkimų programos yra strateginiai partijų dokumentai, parašyti politiškai patyrusiu partinio elito atstovų, todėl daugumai rinkėjų yra nesuprantamos. Tačiau su tuo galima sutikti tik iš dalies. Juk

atidžiau perskaičius galima rasti tokį „šedevrą“, kurių nepasivargina ieškoti net populiarū TV laidų rengėjai. Kad demokratiniame pasaulyje verta tai daryti, atskleidžia ir tai, kad su nesąmonėmis galima kovoti tik jas parodant, o ne jų nepastebint. Ir to imasi ne tik žiniasklaida, bet ir mokslininkai. Pasaulinio garso JAV Pittsburgho universiteto profesorius B. Guy Petersas to-

Nors ir nesame labai originalūs, bet mes, Viešojo administravimo fakulteto dėstytojai, būdami laisvi, nutarėme per šių metų Seimo rinkimų batalijas panagrinėti politikų ar politinių partijų parašytas programines nuostatas ar politines deklaracijas ir išrinkti kvailiausią pažadą ar pasigyrimą. Taip susidarė septyniolikos „auksinių minčių“ sąrašas.

Vienas iš paaškinimų sako, kad rinkimų programos yra strateginiai partijų dokumentai, parašyti politiškai patyrusiu partinio elito atstovų, todėl daugumai rinkėjų yra nesuprantamos. Tačiau su tuo galima sutikti tik iš dalies.

kius dalykus cituoja savo moksliuose darbuose. Anot jo, buvęs JAV senatorius W. Proxmire'as pagarsėjo įsteigęs mėnesinę „Auksinių vilnos premija“ kvailiausiai vyriausybės dotacijai pagerbtį. Pilietiščių koalicija Kanadoje kasmet skelbia pačių absurdžiausiu dotacijų sąrašą, o žurnelas „Washington Monthly“ leidžia „Ménésio memorandum“, kuriuo periodiškai paberbia patį absurdžiausią valdžios memorandumą. Ko jie tuo siekia? Anot mokslininkų, būtina nuolat ir kuo plačiau tyrinėti politikos eiga, kad parodytume, kaip ji vyksta nekokybiskai, kaip nesugebama reaguoti į pakitusias salygas. Galop kad žmonės bent mažiau būtų mulkinami. Taip yra Vakaruose, bet ne Lietuvoje.

□ *Taikos perejoeje ir Ateities plento sankryžoje rūpinosi šviesoforų įrengimu.*

Violeta Boreikiienė, Socialdemokratų partija

□ *Maksimaliai sumažinti daubėtas gaves.*

Linas Baltrūnas, Socialdemokratų partija

□ *Esu įsitikinęs, kad tokiais veiksmais, vadinamieji politiniai „perbėgėliai“ griauna politinė stabiliumą ir kenka šalies ekonomikai.*

K. Starkevičius, TS-KD partija

□ *Isipareigoju, jei mane išrinks, išdalyti Seimo atlyginimą žmonėms.*

Rūta Rutkelytė, TS-KD partija

□ *Pakvietę į talką aktyviai visuomenės dalį, sąžiningą žiniasklaidą*

ir ištikimus Lietuvos valstybei politikus bei pareigūnus, grąžinsime LR Prezidentui, LR Seimui bei Vyriausybei konstitucines galias bei konstitucinį orumą.

Pilietinės demokratijos partija

□ *Mes pasižadame kartu su Juozu sąžiningai ir pasiaukojamai dirbti Lietuvos labui.*

Pilietinės demokratijos partija

□ *Teisės ir teisėtvarkos srityje siekisime teismų nešališkumo, greito bylo nagrinėjimo.*

Vyriausiosios rinkimų komisijos leidinio koalicijos „Darbo partija + jaunimas“ puslapis

□ *Nedelsiant grąžinti žemę teisėtiems savininkams bei jų paveldėtojams iki 2009 metų pabaigos, išsiaikinti bei pasmerkti neteisėto žemės užgrobimo atvejus.*

Lietuvos lenkų rinkimų akcija

□ *Būtų nustatytais atitinkamas tautinių mažumų mokykly finansavimo koeficientas, kuris leistų visiškai realizuoti ugdymo planus.*

Lietuvos lenkų rinkimų akcija

□ *Kelk savo dvasią į naujas auksztumas, padék prisikelti kitiems.*

Tautos prisikėlimo partija

□ *Kiekvienas galės pasirinkti mokyklą ir mokymosi programą pagal savo gebėjimus ir profesinę karjerą.*

Tautos prisikėlimo partija

□ *Užkirsite kelią net ir smulkioms nusikalstamoms veikoms, nukreiptoms prieš žmogų, – chuliganizmui, smurtavimui, vagystėms.*

Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis

□ *Lietuva pagal laimingumo indeksą iki 2015 metų bus tarp 15 laimingiausių pasaulio valstybių.*

Liberalų ir centro sąjunga

□ *Apšiltinsime daugiau būčius namus ir pastatysime socialinius būstus.*

Tvarkos ir teisingumo partija

□ *Už tai, kad būtų kompensuojami vaistai ir ligų gydymas, leidžiant pačiam pacientui kartu su gydytoju pasirinkti tinkamiausias gydymo ir rehabilitacijos paslaugas.*

„Jauniosios Lietuvos“ partija

□ *Neleis diskriminuoti silpniesnių ar tu, kuriems pasisekė mažiau.*

Lietuvos socialdemokratų sąjunga

□ *Sudaryti sąlygas, kad Lietuvos žmonės gyventų sveikoje ir švarioje aplinkoje.*

Tautos prisikėlimo partija

Nugaletojai buvo renkami slaptu balsavimui ir jais tapo:

1 vieta. Isipareigoju, jei mane išrinks, išdalyti Seimo atlyginimą žmonėms.

Rūta Rutkelytė

2-3 vietos. Maksimaliai sumažinti duobėtas gaves.

Linas Baltrūnas, Socialdemokratų partija

Lietuva pagal laimingumo indeksą iki 2015 metų bus tarp 15 laimingiausių pasaulio valstybių.

Liberalų ir centro sąjunga

Prizininkai išrinkti – gal kas norėtų įsteigti prizus, nors vargu ar kas nors jiems bus geresnis prizas nei tai, kad apie jų darbus, atsiptrašau, jų „auksines“ mintis, rašys žiniasklaidą. Ar kartais ne to jie ir siekia?

Autorius yra Mykolo Romerio universiteto docentas